GAŠPER BIVŠEK

Csendéletek – variációk népi motívumokra

1.

Bezárt lovak. Nehéz, zsíros sörény fedi
fejük szebbik felét. Megolvadt csillag
a piszkos test szőrei közt. A kihulló szőrszálak,
az összetapadt farkak és a korpa tökéletes szimmetriája.
Bezárt lovak a nagy kőistálló párájában.
Jól neveltek, a sarokba szarnak, takarékoskodnak
a takarmánnyal, és nem harapdálják a zárat, mikor
a plafonról tejszerű izzadságcseppek csepegnek, mikor
ereszkedett hasukat örök túlélő böglyök csípik.
Az alázatos, büszkeívű nyakak, a folyton lehajtott
fejek poros pofáin fojtott nyerítés.
A zöld ajtók alig nyílnak. Elengednek lassan
az összenőtt függőcseppkövek. Erősen meg kell támasztani a vállat
a nyirkosan duzzadt fán. *A tétova lovak átlépik*
a küszöböt; hatalmas szemük tükör. Rebbenő szempillájuk
halálos görcsben. Rángó csüd, ugrásra készen,
hegyes fülek, ködös pára árad a hátból.
A hóba vesznek a mind kevésbé piszkos körvonalak:
elesnek, forgolódnak, felpattannak, bolondoznak a szimmetriával,
és a bezárt lovak eltűnnek a felvirradó Gyertyaszentelő reggelében.
Ahogy egyre olvad az éjszaka,
kifésüli sörényüket a szél.

---

* *Gašper Bivšek* 1984-ben született Slovenj Gradecben. Az egykori bányászváros, Mežica mellett él, alkot és dolgozik. Ljubljanában a Študentska založbánál adta ki első kötetét *Skorjevec* (2008 – Térképzuzmó), majd a másodikat is *Provnica. Mrak* (2012 – Provincia. Sötétség) címmel. A földből él, a föld költészetének alapmotívuma.

4.
Forma universalis. A legnagyobb vízesés, amikor esik.
A farkasok visszatérnek. A szájuk árkából folyik a nyál.
Puhul a föld, ekével forgatom
a fénylő barázdákat. Az eke éles és bőrszínű.
Lehajlok és megnyalom. Ismerem ezt az ízt – enyhén keserű,
enyhén sós –, jó szántó lesz. Fenyőgallyakat gyűjtök,
hogy megjelöljem a vágatokat. Jobboldalt kezdek el vetni.
Minden lépésre egy marok jut; lendítés ívben,
szétnyitom ujjaim, a magok egyenletesen hullanak szét.
Szélcsend uralkodik. Fülbemászó bújik a dobhártyába.
Minden ott van a léptek alján, az egész világ az indulatszavakban.
Két hónap múlva a hó elvégzi a szigetelést,
tavasszal elolvad, nyáron rozs lesz a mezőn;
virágpor barnás felhője és arany kalászok
és a kalászok között *pipacs*, piros, mint a lenszoknyád,
amely alatt finom édes csont vár türelmetlenül.

5.

Mondhatnám: – Megálljatok! – és a karommal félresöpörhetném őket,
könnyedén, mint seprű a port, de inkább még szorosabban nyomom
fülemet a föld melléhez, magamban dúdolom *A bolygókat Holsttól*,
az egyik szememmel álmodom, a másikkal a felhőket figyelgetem,
erdei hercegnők koronáznak, puha madárcsőrök nyílnak,
amik *visszát* követelnek, *visszát* követelnek. És egy harkály kopogtat és kopogtat és
kopogtat…

apró gyarmatosítók, diófában korhadó lelkek után kutat.
Végtelen vonal gabalyodik a fejem sötétjébe és a nyakam köré,
hangyanyom a leeresztett guillotine előtt.
Felkiálthatnék: – Megálljatok! –, de inkább semmit sem teszek.

7.
Maksnak, aki szerette a madarakat

Ő, a fényképész, aki az erdő szélén cserkészte a madarakat,
abbahagyta a dohányzást, mert a madarakat zavarta hörgő
tüdeje, és nem közeledtek felé. Kenyérhéjat hordott magával,
amit órákon át áztatott pálinkába fenyőgallyakból tákolt putrijában
egyik szemére vakon. Meghalt, ahogy a becserkészett állatok haltak.
Néhány hónappal később találták meg a határban, a nyeregben.
Kórbonctani képe: szétvájt arc,
a felnyitott hasüregben férgek törnek utat, a karok, az oszlástól zöldek,
ölelik a gépet – a gép pupillája kitágulva.
Pátosz: elrepült a madarakkal
(valószínűleg varjakkal vagy egy hollópárral);
kék szem fénylik a kék égen.

12.
Három lépéssel az ajtó előtt állok.
A zár smukknak készült, dísznek,
és tényleg, a kulcsát még sohasem láttam.
Eltolom a reteszt – egykori kasza elhasznált vasa,
az ajtó kinyílik – el nem nyűtt deszkák négyszögű mozaikja,
a két deszka közti lyukat a harmadik fedi.
A kivágott ágak guvadt szemei ferdén néznek.
A küszöb alatt rönk, így könnyebb belépni,
a föld feketére döngölve.
Gurgulázó hang ölel át a gerenda felől,
két kőfej fordítja lassan
acél csőrét a föld felé.
Két óriástermet gubbaszt fa emelvényén,
inkább hasonlítanak főemlősökre, mint emberekre,
testük sikamlósan remeg lábuk közt.
A feketeségből, mint szétlyuggatott ládából
édes nedvek habzanak és folynak alá.
Aki húzásról húzásra feszült a fa emelőnek,
forgó követ emelt végtelen csavarodásban,
az alkimista. Kezén át a folyó tizede csorog.
Mindennek vége lesz, amikor a csőrök a földbe csapnak –
nem lesz szikra sem, csak lassan belefekszenek
a nekik szánt lyukba,

türelmesen várva, amíg újra fel nem bolygatják őket.
Valahogy csend lesz, csak a tetőről csepeg.
Három lépéssel az ajtó előtt átizzadt juta ingben
hallgatom a két prést, könyörtelen szorításukat,
és nem félek belépni.

LIPTÁK GYÖRGY: ARANYŐSZ